

Կոտորակներու պատճառ, 27 Օգոստոսի :

—(Դիկ է ֆէնտին Պօլու ի կառավարիչ Համարի
փաշային դործակալ անուանեցաւ :

ᄃᄂᆫ

ՎՎ. Ինչպէս պայծառափայլ առաւօտ ծագեցաւ մեզի՞ այս օրու անս շքեղ նշուր լազարդուելիք Խնչ մէկ անհամեմատ բերկրու թեանց լոյս մը՝ անտուներ ծաւալեց այս՝ օրս մեր երախտադարտ սրտից մէջ, որ իւր խորաթափանց շոռա իլինելով, անկախից մեր իմանալի պարտաւորու թիւնը ըստ չափու բուսականութեան մասաց մերոց, և զգալի նշանաւ ալ կարողացայ ճանաչել տալու, Բարէ ազգաբէն մկրտցս սրտից անթարգմանելի ուրախութեանց, Բարէ և մեր պարտաւորութեանց չափուն հատուցմանը վրայ ալ արմանալի յեղափոխութեանցս ։ ՎԵ՛լ սակայն, կարելի է՝ այս մեր ամենամեծ պարտաւորութեց վճարման նշանը՝ դարձեալ ձեզի կարծէք Տեաքք մեր Հայ բախնամբ ։ Կարելի է յուսաբ, որ մեր ջնդհա պարտութեան մշտադառն ճարբաւոր, այսօր ալ ըստ սովորականին՝ ձեզ բարեբարացդ մատուցաս ներու գիտաւորութեամբ, իմ աշխատակից սիրելի ընկերացս սիրտեքն ալ յայնանելու համար՝ իբրեւ ձայնարկու սրինդ բրդալով, այս պատկառելի առեանիս մէջ՝ յօգտաւոր ձայնիւ հնչելու համար՝ ձակեր եմ ։ Սակայն այնպէս չէ, վասնզի այս օրու անս կշիռը՝ մէկ հաւասարաշափ համեմատութիւն մը կըլլայ իմանէ՝ առհասարակ ամենեցունս վրայ, և ազգային անդամաց մեծու թեան և փոքր

Բայց որմեն արդեօք պիտի վերաբերի այս գեղադանցն և հաւատարմացոյ մեր պարտաւորութիւնը, բայց եթէ մեր Նշաններն թարգմանցոց որոց Սահակայ և Սեորոյսայ, որ ազգային գրականութիւնը ծաղկելու և զանազան ազգային պայծառութիւնները բարգաւաճելու Վստաւածօռութեամբ եղան . ինչպէս և Հայաստանեայց ուղղափառ սուրբ Աղեղեցին ալ՝ մեղեհեալ թաշտակից ըլլալով, երեկ անոնց պայծառ տօնախմբութեան հանդիսաւոր պաշտօնով փառաւորեցաւ . և մեղեալօրինակ տուաւ որ՝ Վստուծոյ սքանչեւահարա նախախնամութեանը մեղադարեալութիւն վատուցանելով, մեր ներքին մշտապաւեռանդը՝ դուրսն ալ ցորցըրնալն, ճանաչանք նոյն Նշաններէսց անորոգակն շնորհները . և անոնց թօղեցած անգլին ժառանգութիւններուն յարգելու միջոցները՝ ըստ կարի մեր ընկերացոյ հաղորդենք։ Մտադրում գուցէ ալ այս մեր պարտոց վճարման զուգահարոյր էք Տէսքը մեզ։

Սակայն գրադիտութեան շնորհքը՝ շատ դա-
րերով ծածկեց Աստուած ազգային մտաց տես-
թեանէն, մինչև Ասորի և Փոյն գրոց մուրացիկը
նեւ տուաւ մեր ազգը, որ մինչև 'ի ժամանակ
սրբոց թարգմանչոց՝ նոյն գրերովը կը կատարէին
իրենց գրաւորական պաշտօնը : Բայց նոյնքան
տառն մեր անգրականութեան և մուրացիանու-
թեանը վրայ՝ ինչ առան գեղեցիկ և բարւոք խոր-
հրդածութիւն մը ընելու ըլլանք, Աստուածային

ԵԳԻՊՏՈՍ . Աղբակներ , 17-29 Օգոստոսի : Վանի որ Սէնէմէտ Մի փաշան մեռաւ . նոր փոփոխութի մը չեղաւ , բարձրագոյնս Վարդապետ փաշան Վա հրէնէն թանթա գնաց ուխտի 'համար , բայց չուտով վերադառնալու է , և իր պապուն մահուան ագոյ 40 օրը լրմնալուն պէս , իր որդւոյն Վրան փաշային թրխաւ թէ հարսանեաց հանդէսը կատարելու է :

ԱՐՏԱՐԻՆ ԵՆԻՐԻՐ

Վրդայի և Վարդայի մարտադարձներէն առաւ ետքի լուրերնիս ամսուս 25-26էն են ըստ լատինացոյ , բայց քաղաքականութեան վրայ նշանակութեան արժանի բան մը չունինք , որով հետեւ խորհրդանշները ինչպէս յայտնի է գոյուած ըլլալով՝ հետեւաբար քաղաքականութիւնը հանգարաւ թեան մէջ է :

Օրոտպետ Ուտինոն իր կառավարութիւնէն հրաման ընդունելու է որ Հաւաքին ետ չգառնայ մինչև որ մահու տը Վարդայի իր կատարեալ աւարտութիւնը չստանայ :

— Ուտայի կայսեր փեսան Վահագնաբերկի դուքսը՝ որ իր հիւանդութեան համար Ստանբուլ կղերներէ կերթայ , օգոստոս 11ին՝ անտոն հասաւ . իր քովը այլևայլ պաշտականներէն զտո՝ Վազարաունի իշխանն ու իշխանուհին կայ : Եւրոպայ :

— Վանի և Փարիզ թէպէտեւ մաղձայողը այն բան հարուած չընէր առայժմ , բայց Վաղլիայի հարսուային կողմերը , կրնն թէ՛ այս ակար իր ստորաբան անգլիոն թէ՛ հարուստը ու աղքատը մէկմէկէ չզտուելով անինայ կրնն ձէ :

— Վանի ըստած Փարիզի օրագրին 32 թիւին մէջ հետեւեալ յօդուածը կրկնադարձը :

«Վաղլիայի հասարակականութեան ներքին գործող պաշտօնատար հետեւեալ նամակը իրենց ընդհանուր հաշտութեան (Վե ինիքլիք) ժողովին անդամներուն :

Փարիզ 'ի 31 յուլիս 1840 .
«Պարտնայք , ձեր ինքի պատիւ ըրած կենդանի ձայնալով առաւ բացառապէս թեանցը համեմատ , և գրաւորական ըրած ինքի իրաւը որ 'ի 25 յուլիսի ինք ուղղելիք , կը հաստատուի հաշտութեան ժողովին միտարարութիւնը 'ի Փարիզ օգոստոս ամսուս :
«Վա ժողովին հետամուտ եղած նպատակը ըստ որում շատ մարտական է , ուստի չեն կրնար հաճութիւն չտալու . արդէն ժողովին անդամներուն անունները երաշխաւ որով իր կողմին ինքի , թէ ժողովը իր ունեցած նպատակին սահմաններէն դուրս չեղնէ , ու ամենին բարեկարգութեան և օրինոյ գէ՛տ չափը ստանիք» :

«Հաճեցէք ընդունելու , Պարտնայք , իմ անհամարան փառ , հո թիւնս անհայտ մեծարանք» :

Ներքին պաշտօնապար . Սի-Ֆոր :

ԻՏԱԼԻԱ . Վենետիկ քաղաքը որ շատ արիւտ :

գաղտնի և սրանցիկ պարգիւ մը կրնամք հետեւեցունել , թէ Վրտուծոյ այնքան ատեն գրագիտութեան ձիւրքերը մեր ազգէն պահելը՝ պատիժ չէ կղեր , այլ պարգիւ գերագոյն : Վանդի նոյն ծածկուիլը՝ եթէ իր մէջը մէկ գաղտնի պարգիւ մը չպարտաւորէր նէ , սուրբ Վերոպայի սրան չեղն միտքն ու ջանասցաւ թիւնը , անոնց ձեն ու հնչունները հնարելու չէր տկարանար : Վանիէլ ատուրոյն՝ նշանադիրները գննէ բիչ մը օգուտ կրնային ընել . Վրտոտ հետեւորին ճարտարմուտ թիւնն ու հանձարը զանիկա ձեւակերպելու և 'ի լոյս բերելու չէր նսեմանայր , և Հաւա փոստ միայնակեցին ալ քաջ հմուտ թիւնը՝ ձեռնմարտ չէր ըլլար սուրբ Վերոպային փափաքը լեյտի թիւնը :
Վաղ պային գրագիտութիւնը այնչափ ժամանակ ծածկուելէն 'ի նշարդե կրնայ մակաբերիլ . այս միայն , թէ 'Վրտուած' հայկական լեզուին առաջնորդութիւնը և սրբութիւնը առաւել ևս հաստատուելու համար , յետ ժամանակաց և գիրն ալ ինքը իւր յայտնի զարմանալիքն է հրաշքով սուրբ Վերոպայի ձեռքով՝ ազգին հաղորդելու մարգարիւնը հաճեցաւ , և ասով՝ մեր լեզուին անդրանկութիւնը ներհակաբաններուն իմացնելու զից : Որպէս զի ինչպէս որ հայկական լեզուն անգրանիկ ու նուիրական է , անանկ ալ նոյն լեզուն ինչ տառական պաշտօնատարներն ալ սուրբ և մարտը ըլլալով՝ յաւիտեանս յաւիտենից՝ անոր նուիրականութիւնը քարոզեն :

Փառք սրանցիկ նախախնամութեանն Վրտուծոյ , որ այս կրկին գերազանց պարգևներով ,

թեամբ գիմարաւ վերջապէս օգոստոս 12-24ին անձնատուր եղաւ ըստ հաճոյց սպարապետ մարտախա Ստեղծիին իր նոյն ամսուն 2-14ին տուած յայտարարութեանը համեմատ . կայսերական պաշտօններէն որոնք ընդդէմ իրենց միահեծան տէրերուն կուռեցան , նմանապէս օտարական ամէն աստիճանի պատերազմականները և ցուցակին մէջ նշանակեալ քաղաքացիները վեց օրուան մէջ Վենետիկէն միկնելու են , նաւարանը և ամէն ամբիջները Վերոպայից զօրաց յանձնուելու են , և հասարակաց թուղթ կուռեցաւ թուղթ գրամն իր նշանակեալ գիրնէն կէս գիրը անցնելու է , և ասոր վրասը Վենետիկ քաղաքը բիչ ժամանակի մէջ հասուցանելու է , և ասոր համար Վենետիկը ուրիշ հարկերէ ազատ կրկնուցանէ :

— Վենետիկից քանդան միշտ և նկու թիւնն էր քաջ ընէ զատ հիմակուհին մաղձայողը իր հարուածը անոնց վրայ կրնէ , կրնն թէ բիչ օրուան մէջ 4000 հոգի այս արտէն մեռեր են :

ԱՒՍՏԻԱ . Վենա , 16-28 Օգոստոսի :
Վենուս 6-18ին Ուտայի կայսեր ժառանգ Վաղլիայի մէջ ինչպէս մարտադարձը հասաւ , ու նոյն ամսուն 10-22ին միկնեցաւ , կայսրը իր մեծափառ հիւրին մինչև շոգեկառքին տեղը յուղարկար գնաց :

— Արիւտ կայսերականաց Վաճառատանի մէջ ըրած յաղթութիւնները կը հաստատուին , որոնց մով ինչպէս նախընթաց թերթիքին գրեցինք՝ Հոնդարացոյ պատերազմին վերջը հասած է , ամէն բան ընցած է :

— Հոտ տառապանքներէն ետքը կը յուսացուի որ առեւտուրը բիչ ժամանակին մէջ բարի փոխութիւն մը ստանայ , արդէն թիւթէ ստանները ազգէն ընթացք մը տապան , Վրտաթ գրամը որ տասը օր առաջ հարկերին 20 գուլիս կը հասնէր այսօր հարկերին 10ի իջաւ , իսկ սթէրլինան 12 ֆիորին 4 քարանդան արժողութիւն ունէր . հիւս 11 ֆիորին 10 քարանդան է , նմանապէս միւս գրամները :

— Սախ կէտեւ Վրտայիցին Վերոպայից հիւստոտը իրմիտ հիւստոտ անուանեցաւ , մահու տը Վրտայիցին տեղը որ կուտանդնու պաշտ ընդհանուր հիւստոտութեան կանչուած է :

ՔԱՆԱՔԱՆ ԵՆԻՐԻՐ

Օմիսիա , 2 Սեպտեմբերի :

Կուտանդնու պաշտին հետեւեալ յօդուածը յուղարկած են մեզ ձեմարանին տարեկան քննութիւնը :

Փառաւորեց մեր ազգը , Վայ և Հայկ նահապետաց ձեռք ազգային լեզուին չուրք անպարտ պահելով , և սրոյն Վերոպայի ձեռք աղքատ կանու թեան պարգիւ ինքնագիր շնորհելով :

Ուրբն Վերոպայ , այս աստուածադրոշմ տուած կը հաղեցաւ ուրախութեամբ ընդունելով , իւր ձեռնատուն աշակերտներով սկսեց Վաղմանի առակոյ գիրքը և սուրբ Վերտարանը (Յուդայի թեան թարգմանել , և ետքը արքայազմ ընդունելու թեամբ սուրբ Վահակ Հայրապետին գաղով՝ անոր ալ հաղորդեց այն Տիրաձիւր պարգիւն որ փափաքայից սրախ կը ցանկայր , և մեր հաղորդութիւնը Վրտին (Յոյն մարտիկի նշանակելով , գարձեալ նոյն ազգաց առանդելով իւր հրապարակու գիրքը անոնց ուղեք փոխանակեց : Հաղք երկարին միկնեց մէկ սիրով կառուած , իբրեւ ամալք աշխատանքը հերկեցին աւրօրացիցին ազգային անդատանը , և իմաստութեան ընտիր սերունդները՝ սկսեցին առատօրէն սերմանել , և համարիտ միաբանութեան պաշտօնը փոխանէրն առատ ուղեքանելով , ազգային բոլսերը ծաղկեցուցին և պաշտօնէտ բարգաւաճեցին , և կենսակապուտ ժամանակին ձեռքէն աւոր անգին գանձերը բաւմբ յափշտակելով , իրենց անուանին հետ՝ այն ժամանակն ալ անմահացուցին : Վեճալա ազգս Հայկական , և սրբոց թարգմանչաց արարածալը կրկնուր , աւորչ ներդաշնակութեամբ սրոյ հրաւեր քաղքութեան կը հնչէր թարգմտեան մանկանց : Վրքը , կը ձայնէր , մանկունը հանձարեղք , ահա ձեզ

վրայօր , որնոր յօժարամիտ կրկութեամբ հրաւարակելու 'ի միմարութիւն սրախ աղքատիւաց :

«Վրքէն ազգայինը մեծ անհամբերութեամբ կը պատկեն իւսկիւտարու ազգային ճեմարանին տարեկան քննութեամբ , որպէսզի այն տեղի ուսմանց յառաջանալու աստիճանէն՝ ազգին յառաջախնութեան աստիճանը իմացած ըլլալով՝ ուրախանան , և թէպէտ կուտանդնու պաշտ հայ բնակիչներէն մէկ մարդ ակնատես ըլլալով նոյն քննութեամբ բաւականապէս գոհ և ուրախ եղան , այլ բոլոր ազգայինց հաղորդել ցանկարով այս ուրախութիւնը՝ արժան կը համարենք յիշելով քննութեան նկարագրութիւնը ընելայս տեղի ունեցողից :

Յուլիս 11ին Վարդապետի մեռելոցին օրը Հայկարանութեան հարցաքննութիւնը եղաւ 'ի ներկայութեան բաղմաթիւ ուսումնականաց , Հետեւեալ կիւրակէ այսինքն նոյն ամսուն 17ին մաթեմատիկայի աշակերտները հարցաքննեցան , և ընդհանրապէս քաջաբաւ հանդիսացան թուաբանութեան և Վրքէ պային մէջ՝ Վանապէս միւս երկու կիրակի օրերը երկրաշափու թեան , աշխարհագրութեան թեան և գաղղարներն լեզուին քննութիւնները եղան , և բոլոր հանդիսականը , որոց մէջ պատուաւոր օտարազգիք և եւրոպայիք ևս կային գոհ և ուրախ եղան աշակերտաց յառաջախնութեանը վրայ :

Օգոստոսի 15ին սուրբ Վրտուածանոյ վերափոխան մեռելոցին օրը արարեւադարձութեան հանդէսը կատարեցաւ , ուր ներկայ գտնուեցան բաղմաթիւ հրաւիրեալք ամէն ազգէն նմանապէս ամենապատիւ սրբազան (Յակոբ Վարդապետ հայրերնիս բանի մը վերապատուելի վարդապետներ Վենայի միմարութեան միաբանութեանն , այլև Վարձարագոյն Վրան երկրորդ թարգման մեծաշուք Վահակ Եփեսոսի քանի մը արժանապատիւ Եփեսոսիներով , Հանդէսը սրաւ քաղաքաձայն երգով մը , որնոր աշակերտք երգելով եկան և հանդիսականաց մէջ տեղէն բարեկարգութեան անցնելով գտցին կարգաւ կայնեցան իրենց տեղը հանդիսարանին մէջ : Յետ այնորիկ այնու ական երկատարք մը ամպինը ելելով պատուական ճառ մը կարգաց որ ինքը շարադրած էր , որնոր հետեւեալն է : «Սա ճառը լրմնաւէն ետքը , հաւմուտ և բարոյական եղերերգութիւն մը ներկայացուցին աշակերտք Ուտինէն թարգմանեալ , որ շատ յաջողեցաւ և հանդիսականաց սիրտը շարժեց : Վորմէ ետքը ուրիշ ճառ մը ևս կարգացուցաւ , և երբ խոսքը վեհափառ Վրայիս ուսումնարանին եռանդին վրայ եկաւ , աշու

տեղան բարեկից՝ Վրտուածան խորախ համալաւ հաջակից ընդ մեզ եղերուք , սովալքը 'ի լիութեան . որում փափաքել փափաքէք իրրեզեղներուս՝ որ յաղերս ջուրց : Վրք կերպը 'ի հացէ աստի , և արքէք գգինի զոր խառնեք և կեանս կեցըք զմարդկութեանն » : Վա ահա իսկ միկնալ մը կըրտրէին ազգին մանկունները՝ նոյն հոգեպարար ինքնաքը վայելելու . և կոնատեալ պարարիչ իմաստութեան ամէն մէկ պատուանէլուն զօրացուցիչ հիւ թերը՝ անոնց առոյգ երակներուն մէջ ազգու ներգործելով , մէյակ հացուրից և զօրաւոր երեւելներ հանդիսացան , Վրային երանելի՝ արդարեւ կըրեւ կորիւն առ ի ծուց՝ իւր հոգեւոր ծնողաց հոգեմեծոյ խորախներէն զօրաւոր իւր վրայ կըրեր , Վոմէն խորեանցի , իւր համանուն՝ մարդարեւին նման , գրականութեան մեղը ու կաթնը ըղնղլ՝ Ետեալ երկիրը՝ շնորհաւ ծին նորոյս Վրայի լի աւանդելով , ազգային բերթութեաց հայր կուտ ելան տիտղոսը՝ իրեն կըրեալ հականէր : Վրքին կողմայի իւր իմաստութեան եղլ իւրենցով՝ մարտաշախարհաւորներուն հզօր արիւնքան արձանանալով , ապացուցական բանիւ հարուածոց՝ զանոնք կեղծէր և կապականէր : Վա ի թիւ ներգիւնացի , իւր պայծառ իմաստութեան լուսով՝ երեւել օտար փիլիսոփայից ճարտին վրայ ստուեր ձգելով , անյաղթ փիլիսոփայութեան շքեղ վերապատութիւնը անձին կըրեւ ունէր : Վրան չեղն Վրքէ , նման առաջնոյն Վրքին՝ իւր վարդապետներուն շնորհաց կրկին օղին ժառանգէ :

ընդարձակ աշխարհքն բոլոր երեւելի գործընէ-
րուն մէջ զստ զստ երեւելի ընտիր գաղափարներ
պոկուս չեն : Մեծագոյն Տեւորք, ինչպէս որ
ուսման վրայ ունեցած եռանդնիս, Լեւոնայի ե-
ղբրներէն ազդելով մեզի ազգասիրտ թեամբ վա-
ռեց, պէտք է որ ուսման յառաջ երթալուն մի-
ջոցներուն մէջ ալ կրցածնուս չափ անոնց հետե-
լինք, միայն թէ ազգին բնաւ սրտ թեանը և ըն-
դունակութեանը յարմար գան, բնենք, նախնի-
նէ միջոց բռնած է Լեւոնայի գաղափար հաս-
ցունելու համար, և թէ այս միջոցը ինչ բեր-
նուս մօտ և ազգերնուս յարմար կուգայ մը տը-
դեօք : Չէ մի որ Լեւոնայի, Համարտարան կամ
թէ ուրիշ՝ ինչ և ինչ, անուամբ անուանված
ուսումնարաններուն երեսէն է այս պիտոյրը
մատակարարելին, և չէ մի որ ուրիշ գործընէ-
րուն գաղափար հասցունելու բաւականութիւն
ունենցող անոնի գործը մը պէտք է որ թէ պա-
տուով և թէ արգելամբ աննոյն գերազանց
ըլլայ, և յիշաւի, ահա միջոց մը որ մենք ալ
ստացիր ենք ասորման օրս, ահա այն ուսումնա-
րանը որուն մէջ ուսմանց յառաջագինութիւնը
հասկնալու փափաքը մեզ հոս ժողովր է, և որ
արդէն ժրջան մանկանց գծագրած պատուական
նկարները և գծագրութիւնները սրտերուն երե-
սէն մեր աչքին գործնալով մեծ ապացոյց կըլլան
ուրիշ ուսմանց մէջ ունեցած յառաջագինութիւ-
ններնուս ալ, Տեւորք, հասկնցէք, համարուեցէք,
Լեւոնայի Տեւորք, թէ այս տեղը Լեւոնայի
հարկաւորութիւն ունի եղբր, մտածեցէք, որ
այս ասանկ ըլլալը հասկնալով՝ նշանի տառակ
պարտաւորութեան մէջ կըմտնուի, այս տեղը ոյս
ծաղիկուն ջանքուն և անիկայ Լեւոնայի այն
կերպ ուսումնարաններուն հաւատարմութեան չը-
սեմ՝ գտնէ նմանցունելու բան մի խնայէք : Հա-
յոց ազգը ամեն բան կրնայ ընել մի միայն միա-
բանութեամբ, ահա տկարիս բերնովը ազգասի-
րութեան վեմ ողին կամ որ նոյն է մեր նախնի
ազգասիրտը վեհ ողին երես ի գետին կողմէ՝ ձե-
զի որ այս միաբանութիւն ձեռքերնիդ զենք ունե-
նաք ամեն գաղթը վտանգներուն դէմ, դնելու,
որ ինք ալ հիմնական գտած ընդունելութեամբ
բռնալ կրած նախադիմքը մոռնալով՝ կարենայ
տարրանալ ամեն անհասկնալուն սրտին մէջ և ա-
նով Լեւոնայի մեծամեծ բարիքներ պատրաստէ, ա-
հա այս զենքերը գործածելու ժամանակ, ահա
ձեզի նոր ասպարէզ մը կըբացուի որ Լեւոնայի
թեան ողին յալթող հանդիսացունէք տգիտու-
թեան չար ոգւոյն բռնակալութեանը վրայ : Ու-
րեմն թող ձեր ձեռքները չիքանին այս բարոյա-
կան պատերազմին մէջ, թող ձեր աչքները ար-

մութեան բաց ի մեր կրից, և թէ անիկա ալ
մեր մասց իշխանութեան տակը ձգելու ըլլանք
նէ, այնուհետեւ բաց են մեզի բարս թեան և
երջանկութեան ամեն դուռները, Լեւոնայի
ժամանակահատուկ՝ որուն որ մեր հայրերը սրտակէզ կը-
ցանկալին, անիկա ժամանակը Լեւոնայի մեզի
արժանաւոր ըրաւ նէ, ուրեմն անոր մէկ պրոֆի-
մատունքն անգամ, ոչնչի չիտանելով՝ ի սէր միա-
բանութեան և ի բարեգործութիւնս և յարգիւ-
նաւորութիւնս մտաց մերոց ուրախութեամբ վայ-
ելենք : Այսպիսի անոր մատուցները ինչպէս որ
չուտ շուտ կը յաջորդեն նէ իրարու, անանկ ալ
չուտ շուտ իրենց յախտնականութեան շտեմա-
րանը կըգտնան, անոր համար՝ չըլլայ որ մեր
երջանկութեան այն աղիւս և անգին միջոցը կը-
ստանցնելով՝ անոր ետ գտնուորեն համար զ՛ր
տուած արագներ՝ որ ընդունալն է, ժամանակին
վրայ ճառելու ատենին որքան որ ժլատ և ագահ
ըլլալու կը յորդորեմք նէ, վաճառելու ատենին
ալ, (թէպէտ սովորութիւն եղած է) առատա-
ձեռն և չալի չըլլանք : Լեւոնայի թարգման-
չաց մերոց մշտնջենամատոյց պատիւ արժանա-
ւոր, և մեզ ժառանգաւորացս ալ մի միայն միջոց
յառաջագինութեան :

Վարդգէս Բ. Փափաշեան :
Վրէժոր մահաբէի խորհրդան,
Վարդգէս Վարդգէս :
Յարմար մահաբէի խորհրդան :
Յաջակերտող սուրբ խաչի գործուն
Իսկիւտար :

Թուն հրախն անոր յաջորդութեանը վրայ, թող
ձեր մտքը անոր յառաջանալուն հնարքները մը
տածելու չի՛ն գրանայ : Մտածեցէք, Լեւոնայի
Տեւորք, մտածեցէք, դուք էք որ պիտի տանաք
յետագայ դարերուն պարծանք պատրաստելու
փառքն ու երջանկութիւնը, դուք էք, որ օրէ օր
ձեր աշխատութեամբ բարգաւաճել սկսած Հայոց
ազգին ուրիշ ազգաց նախնաձեւի ըլլալու երջա-
նիկ ժամանակին պատճառ պիտի ըլլաք : Մեր ազ-
գասէր Երեմիայի ժամանակ հետեւինք, Լեւոնայի ու-
սումնարան բարի ողիններուն նմանինք, նմանինք
նաեւ մեր Օգոստոսիոս Կայսրի գարմանալի գիտ-
նասիրութեանը, պարտաւոր չի՛նանք մեր սրբութեան
սրբաշուն հովուացը անխնայ ջանքը, այս բանը
աչէ՛կ միտքը առնելու ենք որ Լեւոնայի համար եմք
ծնած, ազգին համար պիտի ապրինք, չի՛նանք
ուրեմն անիկայ մեր աշխատութիւնը, մեր հարգա-
տութիւնը, թէ մեր բարի խորհուրդը և այլն,
փոքրիկ պատրաստելիք գանձերնիս մինչև ի յա-
ւիտեան անխորտապ պիտի մնայ, ճանձնանք այս
գանձին արժէքը և անոր համեմատ վարմունքը, չի-
յոս սահմանել երբէք, առաջուց գիտնալու եմք
որ անանկ մէկ բարի գործի մը յառաջացմանը
արգելք ըլլալու ահա ինչ պարտաւորութեան պէտ-
սութեամբներ կըլլայ գիտնալիս վտանգներու մէջ
կի յնանք, վիճեր կըբացուին ոտննուս առջին,
վիճապետ մեզ կըբռնու կըլլան, այլ ասանց ամե-
նուն յաղթելու ճամբայ մը կըբացուի մենէ, միա-
բանութեանը, ազգասիրտութեանը, խոհեմութեանը
ու յոյր, ասանց ամենուն արդեան պիտի ելան
և աշխարհի պիտի յըցուին թէ իրենց ուժը և
սրանկութիւնը և թէ մեծարդ Տեւորքը արիւթիւ-
ն և բաժնաւորութիւնը, և երբ ասանկ ամեն կեր-
պով Լեւոնայի յառաջանալով իր երջանկութեան մօ-
տմանակին հանդէ՛ն՝ այն ժամանակը մեր սուրբ
երանիկ Հայրապետաց ոսկերոտիքը թնտալով
պիտի խայտան և իրենց մթապատ գերեզմաններ
նուն ուրախութեան լուսաւոր տաճարը փոխա-
դրուելով՝ իրենց անբաւ աշխատութիւններուն
փոխարէնը առած պիտի սեպուին և սպռնելու
նին իրենց հանդիստ ըրած սուրբ գործէն յերկիր
խոնարհեցուցած, պիտի տեսնան որ իրենց սուր-
կիցները աշխարհիս երջանկութեան և միանգամայն
իրենց փառաց երանաւոր տեղին համեմատ ճամ-
բան գտեր են և իրենց սրբազան հետքը առաջ-
նորդ բռնած՝ դէպ ի իրենց տեղը կընթանան :
Լեւոնայի ժամանակը ինչ ուրախութիւն պիտի ըլլայ,
որչափ պիտի յիշուին ու չմոռնուին ձեր ազգա-
սիրտը՝ երջանիկ անունները, անմոռանալի պիտի
ըլլայ արդարեւ ձեզի հետ այս երջանկի գարս ալ,
որ ձեզի պէս ազգասէրներ յորտ ցանկելու բաղ-
անեցէք է, յետ այն անհամար դարերուն՝ որ
ստիպել ազգատեւոյններ կընցուցին :

Հայոց, մեծագոյն Տեւորք, ինչպէ՛ք մի
արդեօք մեր խորին շնորհակալութիւնը այս տեղ-
ւոյս ծաղիկուն մեծամարտիք ջանիք աշխատող
մասնաւոր անձինքներուն յայտնելու :

Չունիք մի մեր երախտագէտ սիրտը ձե-
մարանիս բարգաւաճելուն դէմ ելլող վտանգնե-
րուն անձնանուէր արիւթեան կեցող պատկառելի
անձին, մոռնանք մի սրբազան վեհափայլ Հօրս
ձեմարանիս յառաջացմանը համար թափած բոլոր
տիներները կրած աշխատութիւնը, որ իր ձեռու-
թեան ժամանակին ազգային գործոց համար ու-
նեցած ծանր աշխատանքը իր ազգասիրտութիւնը
գոհ ընելու ջրաւ կըլլէ՝ այս անգամ՝ ձեմարանիս
ընկերութեան նախադասութեան պաշտօնն ալ
սիրով յանձն առած է, և այսօր իր սրբազան
անձը այս շքեղ հանգիստի մէջ ներկայացունելու
հաճելով պատիւ և փառք կըբերէ ձեմարանիս
Չաւեր նաեւ՝ Կոստանդնուպոլսոյ նախկին Պատ-
րիարք գերապետ Տէր Մատթէոս սրբազան
Հօրը ազգասիրտան արդիւնքը, որ իր անխնայ
աշխատանքով ձեմարանիս երկրորդ անգամ բաց-
ուելուն պատճառ եղաւ, և մինչև հիմա ալ լուս-
կըջարունակէ իր անխնայ հոգւորութիւնները :

Ելլե շնորհակալութեամբ ըլլալ կըպարտաւորեմք այն
մեծարգոյ ընկերութեանը՝ որ ձեմարանիս բաց-
ուելուն սկիզբէն ի վեր ամենին կըբարկ մը աշ-
խատութիւն խնայած չէ, և իր սրբազան նախա-
գահին արժանաւոր պաշտօնատար ըլլալով մեծ
ջանքով հոգ կըտանի ձեմարանիս ծաղիկուն :

Պարտաւորութիւն մըն ալ ունինք հատուցանե-
լու, թէ՛ բանիւ և թէ՛ ազդեամբ ամեն օր ձե-
մարանիս մէջ մէկ սիրտ մէկ հոգի աշխատող ար-
ժանապատիւ ուսումնական գործակալաց, որոնք
ստաւել ազգասիրտութեան յարգարտած իրենց
աշխոյժը թու լընելու բանաւոր պատճառները
ստիպել տակ աննկարձիկ իրենց գիտցածը ազգին
տղայը հաղորդելու չին խնայած երբէք :

Ելլե՛ք մի իմ ազգիս մէկ պրոֆի գործուն մը
նորին ալ յիշատակը մտքիս մէջ անջնջ տարաւո-
րելը պարտք սեպած եմ ինձիս կրկին թամ ձեր ա-
մենագ ալ միտքը արթնցնելու որ յիշենք մէկ
մը թէ որուն երեսէն է ձեմարանիս թէ՛ առաջին
և թէ՛ երկրորդ անգամ բացուելը, որուն անուա-
նը վրայ կառուցուած է, ով ստացեր և չինեք է
նախ և առաջ այս բարեպաշտութեանը : Մի
անմոռանալի անուն, ով բարեյիշատակ անձ,
նայե անգամ մը գտնուած երանաւոր բարձր
թեանգ, տես բու հիմնած տանգ և աշխատու-
թեանգ պատուները, տես որ քու կառուցած
սուրբ վանքը որ ազգիս մէջ ուսմանը տարածե-
լու և եկեղեցականները կըթուելու համար չի-
նեցիր, հիմա ուրիշ անունով մը նոյն գործին կը-
ծառայէ : Սերափայիկ, ազգասէր ողի, քու յորդ-
պարտը պիտի չելայ, և դու, ով սրբապետ մար-
մարանութիւն սուրբ Լեւոնայի մեծամարտի Պատ-
րիարք, համակամ հաճախ թեամբ ընդունեցէք
մեր խորին անխնայութիւնը փոխանակ անմահ յի-
շատակաց արժանի հանգուցեալ տէր Յակոբ
սրբազան Պատրիարքին, որ իրեն խորախորհուրդ
նախապետութեամբ, բարի ժառանգութիւն մը
թողոյց ազգին այս բարեբանիկ և արդիւնաբեր
տունս :

Լեւոնայի շնորհակալութիւն օրը թրեւտու-
ղեկեալով, մեր պատուելի և գիտնական Լեւո-
նայի վարժապետը իր անուանի ըմբիշով Կոս-
տանդնուպոլսոյ իշխան հասան, ու հետեւալ
օրը Սերափայիկ գործադրող սրտից իր ամեն
բարեկարգութեամբ գաղափարութիւնները շա-
րունակելու :

Լեւոնայի սրբաթ գործակալան շնորհակալ
յորդի պարսն Յովսէփ Սաւաֆեան մեծագոյն
Կոստանդնուպոլսոյ ազգական Ստեփանոս
Ստեփանեան հասնելով իր ծամբող միջոցը շարուն-
ակեց Սարգիսայի ծամբով Ստեփանեան եր-
թալու, ուր որ առաջները եօթը տարի չափ
յիշեալ աղաներուն խաչի Կոստանդնուպոլսոյ
ստորագրութեամբ վաճառատունը աշխատել է
(այս վաճառատունը իւր խոհեմ և օրինաւոր ըն-
թացքով մեծ յաջողութիւն և յարգ ստացաւ
Լեւոնայի մէջ, ու պատիւ բոլոր ազգիս իւր հայ-
րենասիրական և բարեպաշտ վարմունքովը) և
այժմ յիշեալ ազգասէր աղայից շնորհիւ հետե-
ւալ ստորագրութեամբ վաճառատուն մը հառ-
տառելու է Յովսէփ Սաւաֆեան և ընկերս, իսկ Կոս-
տանդնուպոլսոյ վաճառատան ստորագրութեանը
պիտի ըլլայ Սերափայի Ստեփանեան և ընկերս,
այս ընկերութիւնը թէ իւր հաշուին և թէ բա-
րեկամաց հաշուին համար գործադրութիւններ
պիտի ընէ, աստիճանաբար պիտի տարածէ բա-
րեկամաց հետ ընելու գործադրութիւնները յո-
գուտ իւր համազօր եղաւ, որուն ի բոլոր
սրտէ յաջորդութեան կըբարեմաղթեմք :

Լեւոնայի շնորհակալութեամբ մեծագոյն
մահաբէի Վրիպոր աղա Կոստանդնուպոլսոյ
փոխ Սարգիս աղան ալ ընկերութեամբ
պարսն թաղ, որ Չիլիկանին Փարիզ գնաց ուր
իր ամեն ուսմանները կատարելագործելու է :

Լեւոնայի սրբաթ գործակալան կըմտնուցա-
նեմք մեր յարգի ընթերցողաց թէ Մանգիթե-
ռի մէջ առայժմ հինգ հայոց վաճառատուն ու-
նինք, որոնցմէ 4ը Վրիպոր են և 1ը զմիւսնայի :

Բարեբան տուն տուր սկսաւ հոգի առնուլ :
Լիւնը 96 զուրուշ, տարին 185—187, մեծաբա-
125, թուղ 110—160 ըստ տեսակին, ձեթ 190,
շուշմայ 29½, Բուսիկի ապրանք 18000 կենդիւ
նար ծախուեցաւ ասոնք հինգնայով են : Շէհրի
19—20, խաչմէ 540, շաբար 225—230 :

Հրատարակելու տեղ լոգոպոյս,
Վախագիտ, Պատրիարք :